

Kokiu kraštu jūs vadintumėte Lietuvą?

Rasinių parapijos kunigas

Kokiu kraštu jūs vadintumėte Lietuvą? Jeigu Šveicarija - kalnų kraštas, Skandinavijos šalys - fiordų kraštai, Lietuvą daugelis vadina gintaro kraštu, Marijos žeme, kryžių Lietuva, nes lietuviai, kaip reta kuri kita tauta, turi gražų pamaldumą į Mariją. Mūsų filosofas Pakštas sako, kad Lietuvą reikėtų vadinti kraštu, kur pavojinga žmonėms gyventi. Kas tik nėjo per šį kraštą per pastaruosius šimtmečius: ir rusai, ir kryžiuočiai, ir vokiečiai, ir lenkai, ir švedai... Tikrai čia pavojinga žmogui gyventi. Gėrnius, lietuvių filosofas, sako, kad tai kraštas, kuriame gyvena pavojingo charakterio žmonės. Ir kuo, anot jo, tas charakteris pavojingas?

Kitos tautos sugeba šiek tiek laviruoti, o lietuvių tauta ne. Ji nepataikauja galingesniems, neengia mažesniųjų. Prisiminkim kad ir paskutinį karą. Vokiečiai, okupavę kraštus, jaunus vyrus imdavo į esesininkų dalinius. Lietuviško esesininkų dalinio jiems nepavyko suorganizuoti. Buvo lenkiškas, latviškas, baltarusiškas, rusiškas, ukrainietiškas, o lietuviško esesininkų dalinio nebuvo. Lietuviai nepasidavė.

Paprastai užkariautojai svetimame krašte įveda savo tvarką, papročius, kalbą. Lietuviai buvo išsiplėtę iki Juodosios jūros, tačiau nė vieno nevertė kalbėti lietuviškai, neprimetė savo religijos. Prieškarinėje Lietuvoje gyveno žydai, vokiečiai, rusai. Kiekviena mažuma turėjo savo knygas, laikraščius, mokyklas, bažnyčias. Net nedidelių sentikių bendruomenių, susidariusių iš keliasdešimt narių kaimuose, kunigams algas mokėjo mūsų valstybė.

Tikrai, žiūrint iš šalies, lietuviai atrodo pavojingo charakterio žmonės. Tas charakteris pasireiškia tuo, kad nekeliaklupsčiau prieš didesnį, nors dėl savo įsitikinimų neretai tenka būti persekiojamu. Kunigas Grigas tiesiai pasakė: "Mano tikėjimas neleidžia man prisiekti tarybinei armijai". Tai tik vienas pavyzdys. Kiek tokių buvo? Ar tai nepavojinga? Savo himne giedame, kad Lietuva - tai didvyrių žemė. Tikrai, vargiai pasaulyje galime rasti tokio didvyriškumo, kaip lietuvių, kurie 1863 m. išdrįso be ginklo, vien su giesme "Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė" pakilti prieš tokią galingą Rusiją. O Kražių skerdynės? Sovietiniai laikai? Pogrindžio spauda? Juk lietuviai pralenkė visas Rytų tautas. Nei lenkai, nei ukrainiečiai neturėjo tiek pogrindžio leidinių: "Kronika", "Aušra", "Varpas", "Dievas ir Tėvynė", "Laisvės šauklys"...

Net daugiamilijoninė rusų tauta neturėjo tiek disidentinės literatūros. Tai faktai. Žvilgtelkime dar anksčiau, po sukilimo. 40 metų uždraustas lietuviškas, lotyniškais raidėmis raštas. Dešimtys Rusijos tautų ramiausiai rašė rusiškais raidėmis, o lietuviai rizikavo mirtimi, per sieną iš Prūsijos nešdami knygas. Jie nesutiko rašyti rusiškais raidėmis nei savo maldaknygių, nei knygų. Ir šiaip, rodos beviltiškai, kovota 40 metų.

Adomas Bremenietis, vienas įžymiausių XVI a. istorikų, apie mūsų lietuviškas gentis, kurioms priklausė prūsai ir latviai, rašo: "Žmoniškiausi pasaulio žmonės". Kas Adomą Bremenietį taip nustebino? Jeigu miršta kokioje nors vietovėje žmogus, tai kaip broliai ir seserys niekieno nekviečiami aplinkinių kaimų žmonės renkasi į laidotuves. Atsitiko nelaimė, gaisras - visi kaip broliai ir seserys vieni kitiems padeda. Jeigu staiga reikia nuimti derlių, visi skuba vienas kitam talkon. Nė viena pasaulio tauta net žodžio "talka" neturi. Nėra ten tokio papročio - eiti talkon. Rusai, tiesa, įvedė priverstinį "subotniką", bet tai, toli gražu, ne broliška talka. Lietuviam buvo įprastos bulviakasio, linarautės ar kitokios talkos...

Lietuviai buvo nepaprastai sąžiningi. Prieš karą Lietuvoje niekas nerakino durų. Ir dabar dar lietuviai, gyvenantys Lenkijoje, išlaikė tą paprotį.

Garsiajam kanauninkui, klasikui Vaižgantui buvo toks atsikimas: klebonaujant Pamituvy, bažnyčios statybai buvo surinkta keliasdešimt tūkstančių carinių rublių. Prieškaris - nederliaus metai, krizė Lietuvos ūkyje. Daugelis ūkininkų neturėjo iš ko nusipirkti sėklos. Vaižgantas be jokio pakvitavimo trejiems metams tuos keliasdešimt tūkstančių rublių išskolino. Bažnyčia, sako, palauks. Bet ji po dviejų metų iškėlė į kitą vietą. Iš sakyklos paskelbus, kad reikia atsiskaityti ir paprašius grąžinti skolas, sugrižo visi pinigai, truko tik trijų rublių. Gal žmogus skelbimo negirdėjo, ar kas... Kur jūs rasite kitur šitokį sąžiningumą?

Kiek skirtingos tautos turi keiksmų, "bliuznjančių" negražių dainų. Dabar, tiesa, "to gero" yra sočiai atkeliavę ir į Lietuvą. Bet senosiose, tautosakos dainose nerasi jokių "blevyzgų". Suomis Niemis, pasaulinės reikšmės tautosakos specialistas sako: "Aš noriu žemai nusilenkti prieš lietuvių tautą. Kokie švelnūs jausmai: brolelis, seselė. Jokio vulgarumo. ►

Nukelta į 8 p.

Nuo Ariogalos į Dubysos slėnį